

Studium interwencji: ∞

Interwencja opisuje zintegrowane działania wychowawcy, nauczycieli uczących i specjalistów pracujących w szkole (pedagoga szkolnego oraz asystentów międzykulturowych). Opisana interwencja dotyczyła uczniów w wieku 10–11 lat. Pod koniec klasy 4 do zespołu dołączyła dziewczynka z Ukrainy.

Nadrzędnym celem podjętych działań była integracja zespołu klasowego oraz zbudowanie więzi między dziećmi a nauczycielem opartej na wzajemnym zaufaniu. Ze względu na wiek uczniów, ich ciekawość świata, otwartość oraz niekończącą się energię wychowawca stawia przede wszystkim na integrację przez zabawę.

Poszczególne kroki dotyczyły wszystkich dzieci, nie tylko tych z doświadczeniem migracji. Nauczyciel chciał zapewnić wsparcie emocjonalne każdemu uczniowi, by każdy wychowanek czuł się szczęśliwy i akceptowany w klasie.

Interwencja opisuje pierwsze tygodnie uczennicy z Ukrainy w nowej szkole, zajęcia rozwijające kreatywność zorganizowane w ramach godzin wychowawczych oraz różne wydarzenia i imprezy szkolne.

Tytuł interwencji to ∞, czyli matematyczny znak nieskończoności. Charakteryzuje on trwałość i niezmienność. Można go uznać za symbol przyjaźni i oddania.

Opis sytuacji

Opisana interwencja dotyczyła 2-letnich działań w klasie wychowawczej. Poszczególne kroki opisują współpracę nauczyciela z dziećmi w wieku 10–11 lat.

Wielokulturowość nie była dla dzieci obca – w oddziale uczył się chłopiec z Czeczenii oraz dziewczynka z Ukrainy. W klasie była także dziewczynka urodzona w Anglii.

Plan pracy wychowawczej stworzony na początku roku szkolnego był nastawiony przede wszystkim na integrację zespołu, ponieważ uczniowie uczyli się w różnych klasach 3.

W marcu decyzją dyrekcji do klasy dołączyła nowa dziewczynka z Ukrainy, a po dwóch miesiącach chłopiec z Czeczenii. Od tej pory do końca klasy 5 w zespole była piątka dzieci

z doświadczeniem migracji. Ze względu na zbliżający się koniec roku szkolnego działania były kontynuowane w kolejnym roku.

Cele podjętych działań

- integracja zespołu klasowego;
- budowanie więzi między uczniami, a także między uczniami i wychowawcą;
- rozwijanie umiejętności współpracy;
- wsparcie emocjonalne uczennicy z Ukrainy i ucznia z Czeczenii, odbudowanie poczucia bezpieczeństwa;
- pokonywanie bariery językowej u uczniów z doświadczeniem migracji;
- budowanie/wzmacnianie poczucia własnej wartości;
- rozwijanie kreatywności uczniów;
- kształtowanie wrażliwości na drugiego człowieka, również wrażliwości międzykulturowej.

Ogólny opis interwencji

Ze względu na charakter klasy i doświadczenia dzieci cudzoziemskich (zostawienie rodzinnego domu, rozłąka z bliskimi, strata bliskich) działania wychowawcy dotyczyły integracji przez zabawę. Podejmowane kroki miały na celu rozwijanie poczucia bezpieczeństwa, wzmacnianie poczucia własnej wartości, a także integrację grupy.

Linki do materiałów wykorzystanych przy interwencji:

- <https://mozgnawarsztat.pl/>
- https://www.instagram.com/neurodydaktyczka_olgawoj/
- <https://wir-sklep.pl/pl/p/Godzina-wychowawcza-jak-malowana.-Graficzne-karty-pracy-dla-klas-4-8.-Czesc-1/549>
- <https://sklep.semantika.pl/pl/p/Pakiet-Teczka-Kreatywnego-Nauczyciela-czesc-1-i-czesc-2/449>

Szczegółowy opis działania

Pierwszy etap. Zaplanowanie działań

- dostosowanie planu pracy wychowawczej we współpracy z pedagogiem szkolnym i asystentami międzykulturowymi, uwzględniającego przyjęcie do klasy nowej uczennicy; przedstawienie planu rodzicom oraz nauczycielom uczącym;
- zaplanowanie przebiegu zajęć „Kreatywny umysł”;
- w celu efektywnego przeprowadzenia zajęć *Kreatywny Umysł* wychowawca ukończył szkolenie na Trenera Kreatywnego Umysłu organizowanego przez neurodydaktyczkę [Olęę Woj](#);
- zorganizowanie spotkań integracyjnych, wyjść oraz wycieczek szkolnych, zaplanowanie imprez szkolnych.

Drugi etap. Spotkanie z rodzicem/rodzicami dziecka

Wychowawca klasy, jako członek szkolnego zespołu zajmującego się rekrutacją dzieci z doświadczeniem migracji, zorganizował spotkanie z mamą nowej uczennicy. Rozmowa odbyła się w obecności asystenta międzykulturowego, który pełnił rolę tłumacza. Mama uczennicy została zapoznana z zasadami obowiązującymi w szkole, nauczyciel pokazał jej stronę szkoły (np. wskazał, gdzie znaleźć plan lekcji i informację o obiadach) oraz pomógł założyć konto w dzienniku elektronicznym. Podczas rozmowy nauczyciel zebrał również informacje o nowej uczennicy (m.in. rodzic ocenił poziom znajomości języka polskiego, opowiadał o zainteresowaniach i pasjach dziecka, wymienił ulubione przedmioty, omówił trudności, na jakie uczennica napotykała w poprzedniej szkole). Rozmowa dotyczyła także sytuacji prawnej i materialnej rodziny nowego wychowanka. Pozyskane wiadomości umożliwiły dostosowanie planu pracy wychowawczej, który nakierowano przede wszystkim na wsparcie emocjonalne nowej uczennicy oraz zapewnienie komfortu wszystkim pozostałym uczniom (wychowawcy zależało, by każdy uczeń czuł się akceptowany i potrzebny wśród rówieśników).

Trzeci etap. Pierwsze tygodnie w nowej szkole

Nowa uczennica była dzieckiem cichym, nieśmiałym i wrażliwym. Pierwsze dni i tygodnie w nowej klasie były bardzo ważnym etapem interwencji.

W trosce o komfort uczennicy na pierwszej lub drugiej lekcji z wychowawcą nauczyciel poprosił pozostałe dzieci, aby to one przedstawiły się nowej koleżance i opowiedziały coś o sobie. Nie wszyscy uczniowie dobrze sobie radziły z wystąpieniami przed grupą, pomocne okazały się więc graficzne karty pracy. Każdy wychowanek otrzymał kartę „Poznaj mnie”, na której wpisał różne fakty o sobie, np. ulubiony sport, ulubiona książka, ulubiona piosenka lub artysta, zainteresowania, ulubione zwierzę czy słodycze. Dzieci z doświadczeniem migracji mające trudności z językiem polskim mogły uzupełniać kartę pracy, używając pisma obrazkowego. Ćwiczenie działało na dzieci rozluźniająco, po uzupełnieniu swoich prac większość z nich z radością prezentowała je na forum klasy.

Na kolejnej lekcji dzieci grały w „Znajdź osobę, która...”. Otrzymały karty pracy, na których były wypisane różne pytania, np.: Kto ma siostrę? Kto lubi szpinak? Kto był w wakacje w górach? Kto urodził się latem? Kto umie pływać? Kto był jesienią w muzeum? Kto lubi czytać? itd. Zadaniem dzieci było znalezienie osoby, która spełniała warunki postawione w pytaniu. Ćwiczenie prowadziło do rozmów z każdą osobą z klasy, dzieci w ten sposób integrowały się, poznawały ciekawostki na temat rówieśników.

Podczas pierwszych tygodni w nowej szkole warto zaproponować zabawę integracyjną „Memory” (poznana na szkoleniach neurodydaktyczki Olgi Woj). Nauczyciel wybiera dwóch lub trzech graczy i prosi, by na chwilę wyszły poza salę. Reszta klasy dobiera się w pary. Warto, by dwójki były dobrane w sposób nieoczywisty, tzn. polecane jest, by najlepsze przyjaciółki czy chłopcy spędzający każdą przerwę razem nie stanowili pary. Zadaniem każdej dwójki jest ustalenie teraz wspólnej pozy, ruchu, np. wykonanie pajacyka czy pompki, stanięcie na jednej nodze, złapanie się za nos itd. Wybrani na początku gracze mają odkryć, kto jest z kim w parze. Zasady przypominają grę planszową „Memory”, jednak zamiast kart z różnymi obrazkami mamy uczniów i ich wymyślone pozycje. Gracze zgadują na przemian. Wygrywa ten uczeń, który odkryje więcej par. Czas gry zależy od zaangażowania uczniów.

LEGACY17

UMCS
UNIWERSYTET MEDYCYNICZNY W POZNANI

... **SI.** Funded by
**Swedish
Institute**

Podczas gry nie używa się żadnych słów, niska znajomość języka polskiego nie jest przeszkodą. Zabawa jest natomiast świetną okazją do przećwiczenia imion innych dzieci z klasy.

Czwarty etap. Realizacja innowacji pedagogicznej

W ramach godzin wychowawczych nauczyciel zorganizował zajęcia „Kreatywny umysł”, oparte na innowacji pedagogicznej autorstwa neurodydaktyczki Olgi Woj. Głównym celem spotkań było podniesienie kompetencji uczenia się poprzez zapoznanie z technikami wspomagającymi efektywną naukę oraz rozwój kompetencji przyszłości: kreatywności i innowacyjności. Uczniowie m.in. poznali zasady tworzenia map myśli, uczyli się mnemotechnik, wykonali ćwiczenia rozwijające pomysłowość. Podczas zadań, które uczyły zaufania i współpracy, uczniowie zintegrowali się ze sobą.

Przykładowe ćwiczenia/zadania rozwijające kreatywność autorstwa Olgi Woj:

- Wymień 20 rzeczy, które mogą służyć jako doniczka.
- Do czego możemy użyć kaloszy? Wymyśl 20 nowych, innowacyjnych, nietypowych zastosowań.
- Udoskonal widelec. Podaj 20 przykładów, jak można go ulepszyć.
- Wymyśl 10 pytań, których nikt jeszcze nigdy nie zadał. Jakie pytania zadałaby zebra, która zobaczyłaby żubra w Puszczy Białowieskiej?
- Wymień 20 rzeczy, które łączą Cię z drzewem.
- Wymień 20 rzeczy, które są czerwone i pachną.
- Co łączy but i stoik?
- Dlaczego zebry są w paski? Informujemy uczestników, że znaleziono niedawno niepodważalny dowód, tłumaczący, dlaczego zebry są w paski. Niestety dokument ten jest częściowo spalony – zostało tylko ostatnie zdanie: „I dlatego zebry są w paski”. Zadanie polega na stworzeniu sensownej opowieści, która ma się kończyć określonym wnioskiem. Ważne jest podkreślenie, że nie chodzi o to, żeby wyjaśnienia były zgodne z faktycznym stanem naukowym, ponieważ celem tego ćwiczenia jest

pobudzenie wyobraźni. Inne przykładowe tematy do rozwinięcia: „I dlatego powstaje tęcza”, „I dlatego pingwiny, chociaż to ptaki, nie latają”, „I dlatego koguty pieją o świcie”.

- Rozwiń metafory. Dokończ zdania: „Życie jest jak jazda na tygrysie, ponieważ...”, „Ogórki kiszzone są jak dzieci, ponieważ...”, „Pęknięty lód jest jak...”.
- Najkrótszy łańcuch. Zadaniem uczestników jest stworzenie jak najkrótszego łańcucha skojarzeń, za pomocą którego możemy połączyć dwa dowolne słowa. Na przykład jak połączyć Adama Mickiewicza ze spinaczem biurowym? Odpowiedź: „Mickiewicz – literatura – papier – spinacz biurowy”. Zajęcia przebiegają w przyjaznej atmosferze, co sprzyja przełamywaniu bariery językowej i pozytywnie wpływa na budowanie więzi między uczniami i wychowawcą.

Piąty etap. Życie klasy i szkoły (spotkania integracyjne, wyjścia i wycieczki szkolne, imprezy okolicznościowe)

W trakcie trwania interwencji, tj. w klasie 4 i 5, odbyły się różne wydarzenia klasowe i szkolne mające na celu integrację uczniów. Dzieci z doświadczeniem migracji brały udział we wszystkich spotkaniach, imprezach i wycieczkach.

W klasie 5 odbyła się wycieczka do ośrodka wypoczynkowego na Mazurach. Wyjazd był nakierowany na sportowe zmagania, zdrową rywalizację i przede wszystkim integrację międzyklasową oraz rozwijanie umiejętności współpracy. Dzieci brały udział w przeróżnych aktywnościach sportowych: pokonywały trasy w parku linowym, wspinały się na ścianie wspinaczkowej, walczyły z przeciwnikiem laserową bronią. Podczas wyjazdu uczniowie mogli również skorzystać z seansu w kinie gwiazdnym, gdzie oglądali trójwymiarową projekcję dotyczącą pór roku. Pod wieczór brali również udział w ognisku. Wyjazd był wspaniałą okazją do zacieśniania więzi między rówieśnikami.

W trakcie trwania interwencji odbyły się trzy wieczory w szkole (klasowy, międzyklasowy i tzw. babski wieczór). Podczas wieczoru klas 5 zagrano w integracyjną grę „50-tka”. „50-tka” to rozgrywka bazująca na grze planszowej: uczestnicy poruszają się po planszy pionkami, rzucają kostką. Na planszy są zapisane wyłącznie numery zadań do wykonania. Zabawa

LEGACY17

UMCS
UNIVERSYTET MARIII CURIE-SKŁODOWSKIEJ

.... **SI.** Funded by
**Swedish
Institute**

polega na tym, że zadania są poukrywane w kopertach schowanych w różnych częściach szkoły, np. pod ławkami na korytarzu, za koszem na śmieci, w doniczce kwiatka itp. W każdej kopercie na uczestników czekają zadania, np. zrobić dziesięć przysiadów, rozwiązać sudoku, zaśpiewać piosenkę, napisać opowiadanie itp. Zagadki są poukrywane na trzech piętrach szkoły (im więcej biegania, tym lepsza zabawa).

Nauczyciel jako opiekun Samorządu Uczniowskiego włączał wychowanków w życie szkoły. Przy ich pomocy organizował m.in. Dzień Praw Dziecka, Dzień Misia, dyskoteki walentynkowe i ostatekowe, festyn z okazji Dnia Dziecka, mikołajkową fotobudkę. W szkole odbywały się również tematyczne dni integracyjne, np. Dzień bez plecaka, Dzień Kapcia, Dzień Życzliwości. W grudniu został zorganizowany zadaniowy kalendarz adwentowy, w którym pojawiły się różne kreatywne wyzwania, np. przebierz się za choinkę, załóż świąteczną opaskę, zrób szaloną świąteczną fryzurę. Szkoła obchodziła również Dzień Babci i Dziadka – dzieci przebrały się za seniorów: założyły babcine sweterki, kapelusze, okulary, chłopcy dokleili sobie wąsy, dziewczyny miały chustki na głowy. Oprócz tego zostały zorganizowane warsztaty świąteczne, podczas których chętni uczniowie i ich rodzice wykonali własnoręcznie ozdoby bożonarodzeniowe i wielkanocne.

Dzieci biorące udział w wydarzeniach miały okazję do wykazania się kreatywnością, pomysłowością oraz poczuciem humoru. Wspólne imprezy były również okazją do integracji szkolnej społeczności.

Ograniczenia czasowe

Pierwsza część interwencji, czyli zaplanowanie działań, rozmowy z rodzicami oraz wprowadzenie nowej uczennicy do klasy, zajęła od 2 do 3 tygodni. Po tym czasie można było przejść do kolejnego etapu, czyli zajęć rozwijających kreatywność. Uczennica z Ukrainy czuła się już swobodniej i mogła z powodzeniem podejmować się nowych aktywności. Część interwencji dotycząca włączania się uczniów w życie klasy i szkoły powinna trwać stale. Wychowawca powinien obserwować swoich uczniów i dokonywać diagnozy ich samopoczucia i postępów na bieżąco.

LEGACY17

UMCS
UNIVERSYTET MARIII CURIE-SKŁODOWSKIEJ

... **SI.** Funded by
**Swedish
Institute**

Ocena skuteczności interwencji

Interwencja przyniosła pozytywne efekty, uczennica z Ukrainy dobrze czuła się w klasie, była lubiana zarówno przez uczniów, jak i nauczycieli. Chętnie brała udział w życiu klasy i szkoły. Z każdym miesiącem jej znajomość języka polskiego była coraz lepsza. Dziewczynka stała się bardziej otwarta, obdarzyła zaufaniem wychowawcę. Opowiadała o Ukrainie, mówiła, że kocha swój kraj, ale Polska jest dla niej również ważna; bez zachęcania wzięła udział w Wieczorze Pieśni Patriotycznej organizowanym w szkole, podczas którego razem z resztą klasy wykonywała polskie pieśni.

Analiza ryzyka

Nieśmiałość nowego ucznia z Ukrainy i możliwa niechęć do poznawania nowych osób, integrowania się z zespołem

Brak chęci współpracy wśród uczniów z klasy przyjmującej

W wyniku braku chęci do współpracy mogą tworzyć się tzw. grupki czy podziały klasy na zespoły, które nie chcą integrować się z resztą.

Wskazówki dla praktyki

- stałe monitorowanie sytuacji pomiędzy rówieśnikami, reagowanie na bieżąco w razie konfliktów;
- dbanie o pozytywną atmosferę w klasie;
- wzmacnianie więzi pomiędzy wszystkimi dziećmi a wychowawcą;
- zaangażowanie nauczyciela w życie swojej klasy, jego otwartość i kreatywność.

Polecane linki i materiały dla nauczycieli

- Konto Olgi Woj na Instagramie.

https://www.instagram.com/neurodydaktyczka_olgawoj/

- Oszczyk, S. (2021). *Godzina wychowawcza jak malowana. Graficzne karty pracy dla klas 4-8. Część 1*. Wydawnictwo WiR. <https://wir-sklep.pl/pl/p/Godzina-wychowawcza-jak-malowana.-Graficzne-karty-pracy-dla-klas-4-8.-Czesc-1/549>
- Stelmach, A. *Pakiet Teczka Kreatywnego Nauczyciela część 1 i część 2*. <https://sklep.semantika.pl/pl/p/Pakiet-Teczka-Kreatywnego-Nauczyciela-czesc-1-i-czesc-2/449>
- Strona Olgi Woj. <https://mozgnawarsztat.pl/>

UMCS
UNIVERSYTET MEDYCYNICZNY I
WIOSNA W LUBLINIE

.... **SI.** Funded by
**Swedish
Institute**